

הַלְבוּת יוֹם טוֹב סִימָן תַּקְבֵּד תַּקְבֵּה תַּקְבוּ קָמָה בְּאֵר הַגּוֹלָה

ב צאנז'י לעיל סימן שלט
א נפלא שבת מימי
ובכרחה(א), טור בשם
המקפחות, רבן פסק
ובקנים בפרק ד
ב טור בשם
הקריבים, וקטב קרב
הפניני
ירושלמי וברומא
בפסקה דמא
א מימא ודבא
ב טור בשם
אבדו קראיש, וכן
בטב קרין וצאלי פד
יוטרא שרי אצורה
לציוו וחדרי, וקא
האמר וזוהא דאשמה
קאי איסורא עני
המתקנים בו
הקראל

להכות בך על ירך, ולא מטפחין להכות בך על בך, ולא מרקדין, ולא (ב) דנין, ולא מקדשין, ולא בונסין, ולא מנבמין, ולא מנרשין, ולא חולצין, ולא מקדישין, ולא מחרימין, (ג) ולא מפרדישין תרומה ומעשרות: הגה ורין פדיון הפד, קדינו בשבת כך דינו ביום-טוב, (ד) וענין לעיל סימן שלט סעיף ד: ב *שכיב-מרע התקיה לה עלמא טובא, שרי (ג) לגרש אפלו בשבת:

תַּקְבֵּה דִין הַלְוָאָה בְּיוֹם-טוֹב, וּבו ב' סְעִיפִים:

א (א) *הַלְוָאת יוֹם-טוֹב (ב) נִתְנָה (ב) לְתַבַּע בְּדִין (וענין לעיל סימן שז (ג) סעיף יא): ב *כִּפְּאֵי צְרָקָה (ד) גוֹבִין מִהַחֲצֵרוֹת בְּיוֹם-טוֹב, אֲבָל (ה) לֹא יִכְרִיזוּ כְּדֶרֶךְ שְׂמֻכְרִיזִין פְּחַל, אֲלֵא גוֹבִין בְּצַנְעָה וּנְתוּמִים לְתוֹךְ חֵיקָם וּמְחַלְקִים לְכָל שְׂכוּנָה וְשְׂכוּנָה בַּפְּגִי עֲצָמָה:

תַּקְבּוּ דִין מֵת בְּיוֹם-טוֹב, וּבו י"ב סְעִיפִים:

א *מֵת הַמְטָל לְקַבְרוֹ, אִם הוּא בְּיוֹם-טוֹב רֵאשׁוֹן (א) (לא תתעסקו בו (ב) ישאול, (ב) ונאפלו נסרים ואי אפשר בצממין, (ג) אבדל) תתעסקו בו (ד) [ב] עממין, באפלו מת ביום-טוב (ד) (וענין לעיל סימן ד"ש) (ה) *ונאפלו אם

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

[ב] עממין. עכ"ט. וענין בשכותיצקב ח"ב סימן כו שמתיר לטהר המת וא"א לקברו קצת נפש שנקרית, ולמשיכו בארון טרם נקצת קברוהו, ע"ש. וענין בנדבכי ח"א סימן תקו שפסק שטכנה יתנה שישאול לשלח סמים וסאי ירמין, ובסוף אסר ששלק סאי יד ישלח השאול מוס על גופו ולא יזיז בו אבר צרף להוליכו לעיר אחרת רחוק ממסלה יום א' וי"ט א' טל בע"ש ולתקנות

בְּאֵר הַלְבָּה

* ונאפלו יכולין להשהותו עד למחר. ר"ב ים של שלמה פתב, דבמקום שאין מקנה לש להחמיר ולהש לבקצת קברוהו, ע"ש. וענין טוב ראשון אפלו על-ידי עממין, אלא אם-כן באשמה או שיהא צרף לשהות או מספת חם ונפוח, והוא מדברי אור נודע, וכתב ע"ה, דלפי סבא זו, בתינוק מת אפלו באשמה, נמי אין לקברו ביום ראשון על-ידי עממין, דבשר ילד אין מתקלקל בליכך מהר, גם אפשר להניחו במרתף חר, גם אין עוף נכה בליכך שהוא מתכנה בין סתים כמו בטת גדול, ענין שם, וסעתיקו במגן-אברהם, וכן באלה רב סעתיק ראשית דקריו, ופשוט הוא דלדין דמקליזן פתת גדול אפלו בלא אשמה, אם-כן היא הדין בטת

בְּאֵר הַיֵּטֵב

(ב) דנין. כתב הטור: וכלן אם עשאון בין שוגגין בין מזדיין, מה ששטו עשוי, ע"ש. וענין ט"ז: (ג) לגרש. פי' שהגט נכתב בע"ש: (ב) לתבע. כתב מהר"ם מלובלין: החוקע כפול לתברו ב"ט לפחת לו מתו, דהוי לקים דבריו, ופשוט הוא, ואין ראוי לקנטו, ע"ש סימן עב: (ב) ישאול. וע"י קראים נמי אסור, משום לפגי עור, כנה"ג: (ג) עממין. אם

מִשְׁנֵה בְּרוּחָה

שה סעיף יח. ונתד דברי הסימן עד סופו, מבאר לעיל בהלכות שבת בסימן שלט סעיף א עד סעיף ה, ענין שם במשנה ברוחה ובאור הלכה טעם כל אלו הדברים ופרטיהן, וישן גם לענין יום-טוב: (ג) ולא מפרדישין תרומות ומעשרות. והוא הדין חלה, וענין לעיל בסימן תקו סעיף ג וד, שם מבאר פרטי הדין: (ד) וענין לעיל סימן שלט סעיף ד. ורצה לומר, דשם מבאר דבדיעבד מה שפשה עשויה:

א (א) הַלְוָאת יוֹם-טוֹב. הנינו, (ב) שחקיה לו התנגני מיני מאכל ומשקה: (ב) נתנה לתבע וכו'. ורצה לומר, שנתקנים

לו בבית-דין אחר יום-טוב אם קטוב לקרע. (והרבהתא הוא, משום דאיבא מאן דאמר במקרא דסבירא לה דברין אינו יכול לתבע אלא בינו לבין עצמו, דאם יתנה נפו לתבע אתי למכתב, קא משמע לן דלא קנטא לן הכי, אלא כאידך מאן דאמר דאם לא יכול לתבע לא יתן לו מתחלה ונמנע על-ידי-הוה משמתת יום-טוב): (ג) סעיף יא. ורצה לומר, דשם מבאר לענין שבת דיתנה מלומר לשון הלוואה, (ג) אלא יאמר ק' ל"ה, והוא הדין לענין יום-טוב. וענין שם בהג"ה ובמשנה ברוחה, רכל הדינים ישן גם לקא(ג), וכן מה שפסק השלסר צרף דהלואת יום-טוב נתנה לתבע, (ג) הוא הדין דהלואת שבת נתנה אחר-כך לתבע: ב (ד) גובים וכו'. הנינו מיני מאכל ומשקה: (ה) לא יכריזו וכו'. דאף דמסר להכריז על דבר-מצוה, ב"ל בסימן שו סעיף יב, (ד) שאני הכא דאפשר בצנעא:

א (א) לא תתעסקו בו ישאול. דאין (ב) מצוה של קברוהו היתה צוה ולא תצוה ביום-טוב. וגם על-ידי (ג) קראים, ונאפלו אם נצוה עובר-כוכבים, אסור, דהא ישאולים הם וקצרים, ואיבא משום "לקני עור לא תמן מקש"ל": (ב) ונאפלו נסרים. כגון שפנה מערב-יום-טוב או שהוא ימות החמה: (ג) ונאפלו הנה יום-טוב ראשון ערב-שבת, שער יום ראשון אי אפשר לקברו, ובמקום שאין העובר-כוכבים מניחים לעשות מלאכה ביום אידם, שער-פרתף והא מנח עד יום שני, אסור גם-כן על-ידי ישאול: (ג) אבדל תתעסקו בו עממין. ואם חל יום-טוב ראשון בערב-שבת (ד) ובית-העברות רחוק מן העיר יותר ממנהלף יום ולא יגיעו העפויים שם עד למחר ביום השבת, אסור, ובדלקמן בסעיף ג, אלא יקברוהו על-ידי עפויים בעירו, ולאחר שבת יוציאוהו ויוליכוהו לבית-העברות, או יציאוהו בארון ויחמרוהו בחמר ובנפת על-ידי עפויים כפי שלא יתא ריחו נודף, ולאחר שבת יוציאוהו ויקברוהו: (ד) וענין לעיל סימן ד"ש. לענין צבדים אם מתעסקין על דניהם: (ה) ונאפלו אם יכולין

שְׁעָרֵי הַצִּיּוֹן

(ב) מנג'אברהם ופשוט: (ג) וכן פתב האלה רבא: (א) אלה רבא ומלביש-יום-טוב: (ד) מנג'אברהם: (ב) עלת-שבת והגרי: (ג) אחרונים: (א) ריב"ש, וכפי שהעמיקו העלת-שבת והאלה רבא, וכן פנת המגן-אברהם בדבריו, וילשון מצוית-השקל פנה במקום קצת, ענין שם: (ד) מנג'אברהם בכנת דברי הריב"ש, וכן העמיק גם האלה רבא לדיו זה, וענין בריב"ש שדבריו סתומים. ונחלתו נראה לפרש בדבריו, דאין הקפידא וקא במה שהוא רחוק עד כדי שלא יגיעו עד שקיעה, אלא כל שהוא רחוק בליכך שאין הישאול יכול ללוותו ויעטרף לסמך רק על העובר-כוכבים לא יתכן לעשות כן, דשמה יתעלל בו ויגדלו או שלא יקברו וקאי ג' ונא, ולפיכך מושב שיקברו אותו בעירו על-בנת לפנותו אחר יום-טוב או להשימו בארון, וכן מצאתי במשפ"ז חלק א סימן כב שכתב שם תח לשונו: שהטעמה הנה ראוי לנו לומר כמו שאי אפשר בעממין, שאלו היה הנה אפשר בעממין שנגמ' עליהם עד שישלימו צרכיו, אבל אם אינו עמנו בעיר, האין נסמך על עובר-כוכבים אשר פיהם דבר שוא שייאקרו לנו שילכו לקברו, ושמה לא יקברוהו וישאר מלל מהנול ככל שצוה, זה לא צלה על דעת שום אדם, עד כאן לשונו. ודמק למען, דהם אפשר שלא היה רק התקפה, אבל הכא קטרו אותו לידו ולקחו, אפשר דלא מרע נפשה, דמכל מקום לש לחש שגולו ויתעללו בו בבדין: מיהו, מילנה-דצוה סימן שצט סעיף יד מושע דמוסרין המת על-ידי עפויים, וקרא שיהלל לסי העפויים:

(א) בדפוסים אחרים: וכרבא, הוא כגידת הר"ף והרא"ש.

הַלְכוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תַּקְבֵּר תַּקְכָּה תַּקְכוּ

ביאורים ומוספים

5) ובטעם הדבר כתב שם (סיק יז), שטראה כמתקן דבר שאינו מתוקן, ועוד שדומה למקדיש [וכטעם] האיסור בתרומות ומעשרות. ומי'מ למי שלש ביום טוב התיירו להפריש חלה, שכיון שמוותר לכתהילה ללוש ביום טוב משום שפת חמה עדיפה, התיירו גם לתקן עיסתו ולהוציאה מידי איסור טבל. ולענין אשה ששכחה להפריש חלה וכבר קיבלה יום טוב, ראה מה שכתבנו שם.

[משני'ב ס"ק ז]

דָּשָׁם מִכְבָּר דְּקָדִיעֵבֶד מֵה שְׁעֵשָׂה עֲשׂוּיָה.

6) ואפילו הפריש במויד, כתב השר"ע שם שעשייתו הועילה. ולגבי הפרשת תרומות ומעשרות, כתב המשני'ב שם (סיק כה) שאסור לאכול את הפירות בו ביום בין לו בין לאחרים, ומשום שקנסו אותו חכמים, אבל בשוגג מותר מיד אפילו למפריש עצמו.

סימן תקכה

דין הַלְוָאָה בְּיוֹם-טוֹב

[משני'ב ס"ק ג]

דִּינְהָר מְלוֹמֵר לְשׁוֹן הַלְוָאָה¹, אֵלֶּא יֵאמֵר 'קֵן לִי'² וכו', וּבְמִשְׁנֵה בְרוּךְה', דְּכָל הַדִּינִים שֶׁיֵּךְ גַּם לְקִאָזָם.

1) ובטעם הדבר כתב השר"ע שם, שמשמעות לשון הלוואה היא לזמן מרובה, ויש לחוש שמא יכתוב המלוה את ההלוואה לזכרון, ולכן יאמר בלשון שאלה, שמשמעותו לזמן מועט ואין חשש שיכתוב. ואם מדבר בלשון לעיני שבו אין הבדל בין לשון הלוואה לשאלה, יאמר 'תן לי'.

ואם אמר הלוה בלשון הלוואה, כתב הגרש"ז איערבך (שולחן שלמה ס"א ס"ק ב) שמותר למלוה לימור לו אינו יכול להלוותך אלא רק להשאילך, ואז יוכל לתת לו.

2) ואף לסיים את דבריו ולומר לו שיהזור ויתן לו, כתב המשני'ב שם (סיק מד) שמותר.

3) שם כתב הרמ"א, שאם אינו מאמין לו, יכול הלוה לתת לו משכון, אך לא יאמר לו 'הילך משכון' משום שהוא עובדא דחול. וכתב המשני'ב שם (סיק מד) שנתנית משכון מותרת דוקא באופן שיש במשכון צורך שבת, כגון יין או שמן. אכן אם יש במשכון צורך מצוה, כתב לעיל (סי' שו ס"ק לג) שמותר אפילו אין בו צורך שבת. והוא הדין לענין להחזיר הלוואה בשבת ויום טוב, כתב הרמ"א שם שאסור, וראה מה שכתבנו שם.

סימן תקכו

דין מת בְּיוֹם-טוֹב

[משני'ב ס"ק א]

אֵיכָא מְשׁוּם "לִקְנֵי עֶזְרָא לֹא תִקֵּן מִקְשָׁל"¹.

1) וכן לגבי מומר, כתב לעיל (סי' שד ס"ק טו) שאסור לומר לו לעשות מלאכה בשבת ויום טוב משום 'לפני ערי'.

[משני'ב ס"ק ג]

אָבֵל יִתְעַקֵּק בּו עֲמֻמָּק.

2) וביוון שאין שליחות לנכרי, במבואר בגמרא (קדושין מא, ב), אם המשיך במילואים עמוד 68

[משני'ב ס"ק ב]

עֵץ לְעֵיל בְּסִימָן שֶׁה קְעִיף יח² וכו', בְּסִימָן שֶׁלֵט קְעִיף א צד קְעִיף ה³.

2) ובטעם האיסור כתב המשני'ב שם (סיק סא), שגורו שמא יחזור וזמורה מחוברת לקרקע ויתחייב משום תולש, ואף ביום טוב יש לחוש לכך. ואף אם אין חשש שמא יתלוש זמורה, כגון במדבר שאין שם עצים, כתב שם (סיק סב) שאסור, משום שלא חילקו חכמים בגזירתם.

ומירה זו, כתב השר"ע שם שכוללת כל שימוש בהמה, אפילו בצדיד הבהמה, אבל בצדיד צדידה מותר להשתמש. ולהשתמש על דבר המונח בצד הבהמה, כתב המשני'ב שם (סיק סג) שנחשב כמשתמש בצדיד הבהמה ואסור.

3) וטעמי הדינים נבארנו שם ברלהלן [וככולם הוא הדין לענין יום טוב]:

הטעם שלא שטיין על פני המים, כתב המשני'ב שם (סיק ב) שגורו שמא יעשה הבית של שייטין, והיינו כלי שלומדים בו לשוט על המים,

והטעם שלא מספקין ולא מטפחין ולא מרקדין, כתב השר"ע שם (סי' ג) שיש לחוש שמא יתקן כלי שיר, אכן כתב הרמ"א שם, שנהגו אנשים להקל ולא מחיים בהם משום שימוטב שיהיו שונגין וכו', ויש אומרים שהטעם שמקילים משום שאין אנו בקיאים בעשיית כלי שיר, ורבר שאינו שכיח הוא. וכתב המשני'ב שם (סיק ה) שלא כדאי לסמוך על טעם זה [של היש אומרים שברמ"א] שלא במקום מצוה, אלא שאין אנו מודים במיקל בזה, כמו שכתב הרמ"א 'הנח להם לישראל מוטב וכו'.

והטעם שלא דנין ולא מקדשין, כתב המשני'ב שם (סיק טו) שהוא גזירה שמה יבוא לידו כתיבה.

והטעם שלא כונסין ולא מייבמין, כתב שם (סיק כא-כב) שכיון שהאשה נקנית לו, הרידו כקונה קנין בשבת, וביבום יש חשש נוסף, שמא יכתוב כתובה.

והטעם שלא נגרשין ולא חולצין, כתב שם (סיק כ ו-כח) שגורו שמא יכתוב.

והטעם שלא מקדישין ולא מחרימין, כתב שם (סיק כג ו-כה) שהוא משום שדומה הדבר למקח וממכר, כיון שבאמירתו יוצא החפץ מרשותו לרשות גבוה.

והטעם שלא מפרישין תרומה ומעשר, כתב שם (סיק כה) שהוא משום שדומה הדבר למקח וממכר [כמו הקדש], ועוד שהוא כמתקן דבר שאינו מתוקן. ואפילו כשמפריש רק על ידי מחשבה, כתב הגרש"ז איערבך (מעדני ארץ פ"ד תרומות ה"טז ס"ק ד) שאסור.

[משני'ב ס"ק ג]

וְלֹא מְפָרִישִׁין תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂרוֹת¹. (הוא הדין טלה. [עין לעיל בְּסִימָן תַּקֵּן קְעִיף ג וד, שֶׁם מְבַאֵר פְּרָשֵׁי הַדִּין²].

4) ואף שהפרשה זו היא צורך אוכל נפש, ביאר הגרש"ז איערבך (שולחן שלמה ס"ק ו) שכיון שאפשר היה להפריש מאתמול, נחשב הדבר כמכשירי אוכל נפש שאפשר לעשותם מאתמול שאסורים, ואף אם לא היתה לו אפשרות להפריש מערב יום טוב, מי'מ יתכן שחכמים אסרו זאת כמו שאסרו קצירה, ומי שאין לו פנאי להפריש בערב יום טוב, ראה שם בהערה שדעת החו"א (דמאי סי' יג) שיכול להתנות מערב יום טוב ולהפריש ביום טוב, וכן הורו הגרי"ש אלישיב והגר"ח קניבסקי (דרך אמונה פ"ט ממעשר ציה"ל ס"ק פא).

מילואים הַלְבוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תְּקִיטָה תְּקַבֵּל תְּקַבֵּל המשך מעמוד קודם

צורך בו. וכתב שם, שכל זה דוקא בתוך העירוב, אבל חוץ לעירוב אפילו באופנים אלו אסור. ולענין שאר דברים שלא גזרו בהם חז"ל, כגון לצאת בבסא נלגלים, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני יום טוב פ"ו טוף ס"ק ג) שנראה שאף שיכולים ללכת בלי זה מיזמ מותר הדבר.

3) וגדר הדבר, ביאר הגר"י קרליץ (חוט שני שם) שמדקדוק לשון הרמב"ם (פ"ה מהל' יום טוב הי"ג) שכתב שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול, משמע שעצם הילכו ביום טוב כמו שהולך בחול הוא זלוול ביום טוב, ולא רק מחמת מראית העין.

4) אבל אם כלל אינו מכיר את המקום שבו רוצה ללכת, ובלא המקל דמי שיפול, כתב הערוך השלחן (סי' שא סע"ב) שמתיר לו לצאת במקלו. מאיירך, הששי"כ (פ"ח הע' סב) הביא שהמאירי הסתפק בזה, וכתב שלהלכה יש לשאול חכם.

[שעה"צ ס"ק ב]

נצין לעיל סימן שא במשנה ברוך סעיף קטן טו ובשער הציון שם⁶⁵.

6) בשעה"צ שם (סי' עז) ביאר, שהאיסור לצאת עם המקל הוא דוקא מחוץ לעירוב, אבל בתוך העירוב גם כל אדם יכול לטלטל אפילו יש לו צורך קצת.

כלי תחת מי הדלף שאינם ראויים, כתב השו"ע שם שמותר לטלטלו משום גרף של רע, וביאר המשגיב שם (סי' לג) שהיינו כשעומד הכלי במקום ישיבתו של האדם, שאז מותר לטלטל את הגרף משום כבודו.

סימן תקכב

קצת דברים האסורים לטלטל ביום טוב

[שעה"צ ס"ק א]

וכג"ל בסימן שא במשנה ברוך סעיף קטן סד, עין שם⁶⁴.

1) שם מבואר הטעם, שכיון שאינו יכול ללכת כלל בלי המקל אפילו בביתו, אין זה נחשב אצלו כמושי, וכן כתב שם (סי' סג) לענין חומר אם אינו יכול ללכת בלא מקל, שנחשב המקל אצלו כמו נעל שלו, ולכן גם לענין יום טוב אין זה נחשב כמזלוול ביום טוב.

[משנ"ב ס"ק ב]

יוצא במקלו⁶² וכו', וזלזול ליום טוב⁶³ וכו', ולישר פסיעותיו⁶⁴.

2) ולצאת במקל שמהגו לצאת בו אנשים חשובים, כתב לעיל (סי' שא ס"ק טו) לענין שבת, שמותר דוקא אם מחכדים בו או שיש להם קצת

הַלְבוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תְּקַבֵּל תְּקַבֵּל תְּקַבֵּל המשך מעמוד 288

וכבר נשדו עליו עפ"י ופירוטיו ואין בו לחלוחות, מיזמ אסור חכמים לעלות עליו משום סייג וגדר, הביא שיש מקילים בזה כימות החמה, כיון שניכר לכל שהוא יבש.

וגזירה זו, כתב השו"ע שם (סי' יג) שהיא לא רק על השתמשות באילן עצמו, אלא גם על השתמשות בצידי האילן, אבל בצידי צדדיו מותר להשתמש. וביאר המשגיב שם (סי' נט), שדופני האילן עצמו הם גוף האילן, ודבר הקשור או תחוב באילן הוא צדדי האילן, והשתמשות בצידי צדדיו היינו בדבר התלוי על דבר הקשור או תחוב באילן.

סימן תקכד

פמה דברים האסורים ביום טוב

[משנ"ב ס"ק א]

עין לעיל בסימן שלו, שם מבאר פ"ט הדין וטעמיהו⁶¹.

1) ובטעם האיסור כתב השו"ע שם (סי' א) שחוששים שמא יתלוש, וביאר המשגיב שם (סי' ה) שהחשש הוא שמא יכרין לתלשם ויתחזיב חטאת, ואף ביום טוב יש להרש לכן. ואף שכל הגזירה היא מחשש שמא יתלוש, כתב המשגיב שם (סי' א) שגם אם יבש האילן

הַלְבוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תְּקַבֵּל תְּקַבֵּל תְּקַבֵּל המשך מעמוד קמה

כתב בשו"ת שבע הלוי (חי' סי' טג) שיתכן שהדבר אסור, שאף אם נחשב הוא כתינוק שנשכה, מיזמ יתכן שלא התירו חכמים לחלל יום טוב עבורו, ובפרט שדינם של הרבה ממחללי השבת הוא כרין נכרי לכל דבר, וראה מה שכתבנו להלן (סי' טו).

ולחספיד מת תלמיד חכם בפניו ביום טוב, מבואר בשעה"צ לקמן (סי' תקמז ס"ק יז) שאסור. ולדרוש בפניו בלא להספיד ולעורר בכו, כתב השעה"צ (שם) שהפמ"ג הסתפק אם מותר, שיתכן שרק להספיד אסור, ושבהגהות ר"ב פתקול הסכים שאסור, ובמשגיב שם (סי' כו) כתב, שכלא הכי אין בזמניו אדם שיש לו דין תלמיד חכם.

[משגיב ס"ק ז]

לענין עבדים אם מתעסקין על ידיהם⁶⁶.

3) שם (סי' א) כתב השו"ע, שאף לעבד שלא מל וטבל ולא קיבל על עצמו מצוות הנהגות בעבד [דהיינו, מצוות הנהגות באשה] אלא רק שבע מצוות בני נח, אסור לומר שקבור מוח של ישראל ביום טוב, כיון שאינו נחשב כנכרי, אך לעבד שלא קיבל על עצמו אף שבע מצוות בני נח,

כן לכאורה לא מתקיימת בכך מצות הקברה על ידי ישראל, וכתב בקובץ שטרנים (ביצה אות כה), שמוכח מכאן שבקיום מצות הקבורה של ישראל אין חיסרון כמה שהנכרי קובר את המת, כיון שיסוד מצוה זו אינו עצם מעשה הקבורה אלא התרצאה, שידויה המת קבור. לפיכך, כשהוא ישראל שיהיה המת קבור, מקיים בכך את המצוה, ואין צורך שלוחות על מעשה הקבורה, שאין זה מעשה המצוה. והוסיף, שמתעם זה אף אם התגלה המת לאחר שקבר, אין אימרים שכבר התקיימה מצות הקבורה, אלא חייבים לקבור שנית, כיון שהמצוה היא לדאוג לכך שהמת יודע קבור. וכן מבואר בשו"ת בית יצחק (שמלקט יורד ח"ב סי' קס אות ב) שחייבים לקבור מת שהתגלה, משום מצות קבורת המת. ולקבור ביום טוב ראשון על ידי נכרי אבר מאיברי המת [לאחר שכבר נקבר כל גופו], כתב בשו"ת שבע הלוי (חי' א סי' קלד) שאסור, שאף על פי שמבואר בחוטפת יום טוב (שבת פ"י מ"ה) שיש חיוב לקבור כל בית המזות, מיזמ אין ראיה שמותר הדבר ביום טוב. ולגיב קבורת מחלל שבת בפרהסיא ביום טוב ראשון או ביום טוב שני,

מילואים הַלְבוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תַּקְבַּד תַּקְבַּה תַּקְבו המשן מעמוד קודם

כתב השריע (שם) שריא שמותר למי שאינו רבו לומר לו לקבור מת ביום טוב, ויש אומרים שאסור. והוסיף, שיש דעות שאף לרבו מותר לומר לו

לקבור. ולהלכה, כתב המשניב שם (סיק טו) שאין להקל בזה ברבו, אך הסתפק בביה"ל שם (די"ה יוש) שמה אפשר להקל במי שאינו רבו.

הַלְבוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תַּקְבו המשן מעמוד 292

מתעסקים בו ישראלים הוא מחמת דין יום טוב. ולמעשה, כתב בשו"ת שבט הלוי (שם) שהמיקל בימות החול להלינו כדי שיתעסקו בו ישראל, אין מוסיחים אותו, בפרט אם מצטרף לכך טעם קטן מסף להלינו.

[משניב ס"ק לב]

מקור לו ל"שול ש"ק"ר (82) וכו', וכן קב"א ל"ציל פ"סימן שו סעיף (83). ואף על פי שמת אסור בהנאה, ולכאורה אסור להשתכר מקבורתו, כתב השדי חמד (כללים מערכת המים כלל קב ד"ה חשם) שכיון שבחפירת הקבר אין מתעסקים במת עצמו, שהרי היא נעשית לפני הקבורה, אין אסור הנאה בדבר. אך הש"ך, שלפי תירוץ זה לא נתיישב טעם ההיתר לקבל שכר על שאר ההתעסקויות כמות, כגון רחיצתו ונשיאתו.

וכתב בשו"ת חתם סופר (אריז"ל סי' קכח), שהרע"א הקשה קושיה זו, וישב לו בעל החותמת דעת שמבואר בגמרא (ע"ז סג, ב) שמותר לקבל שכר על טילוק דבר האסור בהנאה, ולפיכך מותר לקבל שכר על ההתעסקות בקבורת המת וטילוקו. והחתם סופר (שם) תירץ, שהדין לקבור את המת אינו שייך לאיסור ההנאה ממנו, ואין איסור להשתכר מדבר שאין הויב לבערו או לקבורו מחמת איסור ההנאה. ובשו"ת אחיעזר (ח"ב סי' טו אות ד) התקשה בדבריהם. וכתב שההיתר לקבל שכר הוא כשהשכר נתן עבור הבטלה משאר מלאכות, ולא עבור ההתעסקות כמות. והגשר החיים (ח"ב פ"ה ארת ג"ד) תירץ, שהשכר הוא על כך שפותר את קרובי המת מההתעסקות המוטלת עליהם, ולא עבור ההתעסקות עצמה.

(83) ושם (סיק כג) כתב שאף לשיטה זו, מימי אנו רואה בזה סימן ברכה, וראה מה שכתבנו שם.

במצאי יום טוב, כתב החכמת אדם (מצבת משה הנהגת החברא קדישא סי"ב) שאסור, מפני שהרחיק קבורת מת מהיום ללילה עובר על מצות עשה של לא תלין על כל שעה בלילה שאינו קובח (וראה לחם משנה פ"ד מהל' אבל הי"ח). וכן כתב בשו"ת גינת ורדים (יו"ד כלל ה' סי' ג), שכשם שעובר על העשה בשקיעת החמה, כך עובר גם על האלו בשקיעת החמה, והוסיף, שיש להחמיר גם שלא להלין מת עד אחר עלות השחר. מאידך, הוד אברהם (יו"ד סי' שם סי"א) כתב שמפורש בשו"ת הרדב"ז (ח"א סי' שי"א) שאין איסור להלין את המת אם קבור לפני עלות השחר, כיון שאף העשה לקבור אותו היום לא נאמר אלא על הרגו בית דין, אכן במשניב לעיל (סי' עב סיק ו) מבואר, שהקובר לאחר שקיעת החמה עובר בעשה אך אינו עובר בלאו. וכן כתב המנחת חינוך (קומץ מנחה מצה תקלו', שמוכרי חינוך (שם) שכתב שעל כל מת שאינו נקבר באותו היום עוברים בעשה, מוכח שלא בדברי הרדב"ז, ומימי כתב המנחת חינוך (שם סיק א) שעל הלאו אין עוברים עד עלות השחר.

(81) ולהלין מת בימות החול עד למחרת כדי שיקבר על ידי ישראל ולא על ידי נכרי, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' קע"ח אות ד) שיתכן שבאופן זה נחשבת ההלנה לכבוד המת ומותרת. וביאר, שמה שהחמירו מה הפוסקים בענינו, יתכן שהוא רק מפני דין יום טוב כמבואר בשו"ת עבודת הגרשוני (סי' עז), שאף על פי שבימות החול בראי יש מעלה גדולה שלא יתעסקו נכרים במת כלל, מימי ביום טוב אין פחיתות בבדי במה שמתעסקים בו נכרים, כיון שידוע שהטעם שאין

הַלְבוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תַּקְבו המשן מעמוד 296

יבאו אורחים, הסתפק הגרשוני ארע"כ (שו"ת מנחת שלמה מהדור"ת סי' מא ע"מ קכג, ששייך פ"ב הע"י כו ופ"ג הע"י ק) שיתכן שכיון שהמים שהוסיף מתערבים במים הקיימים ואם ישנה ביום טוב הרי ישנה גם ממה שהוסיף, וכן הפס' שהוסיף מתערב בנפט הברור והאנו ביום טוב היא גם ממה שהוסיף, נחשב הדבר כצורך יום טוב, ואין בדבר איסור דאורייתא, ולפיכך יועיל על כך עירוב תבשילין.

דעת הגר"ז קרליץ (חוט שני יום טוב פכ"א סיק א ד"ה ולכן) לענין דוספת שמן לנרות הדולקים כבר, שאם אין ההוספה נצרכת ליום טוב, אסור להוסיף לצורך השבת (גם אם הגיע עירוב תבשילין).

וכטעם ההיתר להדליק ביום טוב את נרות השבת, אף על פי שבזמננו הבית מואר באור החשמל ולכאורה אין אור הנרות מצרך ליום טוב, ראה מה שכתבנו להלן (סי' נח).

6) כחוננו, לבישול במאכל בן דרוסאי, כמו שכתב בביה"ל לעיל (סי' רנו סי' א ד"ה הוא). אמנם, לעיל (סי' רנ"ג סי' לח) כתב לגבי איסור שיהיה בשבת, שנחלקו הפוסקים מהו שיעור מאכל בן דרוסאי, שיש אומרים שהוא חצי בישול, ויש אומרים שהוא שליש בישול, ושהשריע (סי' רנ"ג סי' ב) סתם שהוא חצי בישול, וסיים, שבמקום הדחק יתכן שיש להקל בכשליש בישול (ואכן הפמ"ג (סי' רנו משב"ז סיק א) שהוא מקור הדין, צ"ח לדבריו כ"י רנ"ג משב"ז סיק ג דיני שהיה והטמה ד"ה

ההיתר להדליק נרות שבת על ידי העירוב, אף על פי שאינו מצרכי הסעודה].

4) ועל פי דברי הרמ"א כתב הראש יוסף (ביצה טו, ב ד"ה ותבשיל) שלפיכך גם נקרא הדבר בשם עירוב, שהרי ענינו לערב את מה שבשיל מערב יום טוב לשבת עם מה שיבשל ביום טוב לשבת. וכן ביאר הח"י (פסקים ביצה טו, ב) והרי"א (פסקים ביצה פ"ב ה"א) בטעם השם עירוב.

טעם נוסף למה נקרא עירוב, כתב הרמב"ם (פי' מהל' יום טוב ה"ב, כמבואר מתוך השגת הראב"ד שם), שהוא לשון מושאל מעירובי חצרות, הנקרא כך מצד שענינו לערב את אנשי החצר בבני רשות אחת (כמבואר בדבריו בפ"א מהל' עירובין ח"ו), שהרי שני העירובים דומים בענינם, ששניהם נעשים ל"דבר", ע"כ תקנת עירובי חצרות היא משום היכר שאסור בשבת להוציא מרשות לרשות, ותקנת עירובי תבשילין גם היא משום היכר שאסור לעשות ביום טוב מלאכה שאינה לצורך היום (והמוציא משנה שם הוסיף, ששני העירובין שיש גם בכך שהם נעשים בדברי מאכל). הראב"ד (השגות שם) ביאר, שלשון עירובי הוא מצד שמעריבים את הכנת צרכי שבת עם צרכי יום טוב לעשותם ביחד.

5) ולגבי הוספת מים לדוד שעל גבי האש או נפט לפתיליה, ביום טוב סמוך לחשיכה באופן שאין ההוספה נצרכת ליום טוב עצמו גם אם

הלכות יום טוב סימן תקכו

יכולין להשהותו עד למחר שלא יסרית. (ו) יוכל זה בעשיית קבר (קבר) וְאָרוֹן (ו) וְתַכְרִיכֵינוּ. (ח) אָבֵל
לְהַלְבִּישׁוֹ (ט) וְלַחֲמֹם לוֹ מִיַּם לְטַהְרוֹ (י) וְלַהֲצִיאֹו (יא) וּלְשׂוּמוֹ בַּקֶּבֶר. (יב) מִתָּר עַל־יְדֵי יִשְׂרָאֵל:
הגה וטוב לנהר לטהרו (יג) על־יְדֵי קֶשׁ עַל־גֹּב עוֹר אוֹ נֶסֶר וְלֹא עַל־יְדֵי סְדִינִים. (יד) שְׁלֵא יְבֹא לִיְדֵי סְחִיטָה (תה)
סימן פב: ב ימת ביום־טוב ראשון, (טו) *אָסוּר לְהִלְבִּינוּ עַד יוֹם־טוֹב שְׁנִי (ג) [ג] (טז) כְּדֵי שִׁתְּעַסְקוּ בּוֹ

ג לשון כהן ממוני
פירק א קיש רבין
הו קמב חסור בשם
רבנן וריאל סגור
ורבי רחיש בסגור
שם ובתשובה וישאר
פוסקים ד אהות חיים

באר היטב

עד יום א' לא ירצה האי' להוליכו שהוא יום חג, ולהמתין עד יום ב' וסרית,
יקברוהו ע"י אי' בביתו ולאחר שבת וצואתו, או יתחזהו בארון ויקברוהו
במחר ובזמן ע"י אי' כדי שלא יסרית, ריב"ש, בי"ד: (ג) כְּדֵי. או כדי שילוו

משנה ברורה

להשהותו וכו'. עין באור הלכה: (ו) וְכָל זֶה בַּעֲשִׂית קֶבֶר
וְכוּ', שהם מלאכות גמורות מדאורייתא ונראה הדין דאסור לחתוף
בצמצו בגדר־פשתא, בין מה שחותרין במדה מן החמיכה הגדולה,
או מה שמתחבין לתחיכות קטנות כדי לתפרם אחר־כך יחד כדרך
שעושים בבגד, דכל זה הוא בכלל מחתוף (נחמ"א אר"ם). וכתבו
הפוסקים, (ה) דאפילו יש איתא תפינה בבית־הקברות שאפשר
להניחו שם עד אחר יום־טוב, או אפילו קבר גמור רק שאיננו שלו
ויוצרך לפנותו, מותר לחפור ביום־טוב על־ידי עממים, שאין זה
כבוד למת לטלטל עצמותיו ולפנותו: (ז) וְתַכְרִיכֵינוּ. ומכל מקום
אם (ו) אפשר לקח תכריכים מוכנים מאתו (ו) והם לפי ערך
מדתו, בודאי אין עושין אפילו על־ידי עממים: (ח) אָבֵל
לְהַלְבִּישׁוֹ. שאינו אלא טלטול בעלמא: (ט) וְלַחֲמֹם וְכוּ'
(וכו'). דאין בכל זה אסור דאורייתא, (ס) דמתוך שהתרה בקערה
לצורך אכל־נפש התרה נמי שלא לצורך, והוא הדין בהוצאה;
ואפילו למאן דאמר דשלא לצורך כלל מדאורייתא אסור, בכגון זה
דאיכא צורך קצת ומצוה, דזילא בה מלתא דלתעסקי עכו"ם
בטהרתו וכהאי גוונא, שרי משום כבוד המת: (י) וְלַהֲצִיאֹו.

שערי תשובה

כלל, והרי זה סוף טהרתו ע"י ישראל, ולא יתלפו עליו אפילו מנא, ע"ש. ועין בפ"ח
התשובות שמתיר להוליכו לכה"ק חוץ י"ב טליו אפילו ביום ראשון, וחזן ל"ב מלון
אסור. ועין בקטרוס אחרון שם בה שכתבתי בזה: [ג] כְּדֵי. עין בעבודת־הגרשני סימן

באר הגולה

קצת קברין אותו ביום ראשון על־ידי עממים ואפילו בלא אשתיה, וכן
מבאר שם בלשון הגדול, עין ב"ס של שלמה שם. וירינא בודאי אין לחש
לעקר דברי ה"ס של שלמה בזה אפילו במקום שאין מהג, דהא לדבריו
צריך להמתין עד יום שני לקברו על־ידי ישראל, ובמסקנת רב אשי דכשני
אפילו לא אשתיה, ואין הא קמא לן אדברה דאסור להמתין עד יום שני
כדי לקברו על־ידי ישראל, וקדמבאר בסעיף ב בפספס, וכן נספיקו כל
האחרונים והקאמם ב"ס של שלמה נשטט דין זה לגמרי, משום דאין לו
מקום לפי שיתוף, הרי מבאר הלידן אדברה שבות שיש בו מצעה חבור,
ולפלא על מנ"א אברהם שהביאו בזה. שוב ראיתי לבית־באר שהשיג על ה"ס
של שלמה בזה וזמן להא דסעיף ב, ואפשר בנותו להא דהקשני. עין שם
שלישון מקצר בזה, ובשולחן־ערוך הגר"ז השמיט גס"ב להא ד"ס של
שלמה: * אָסוּר לְהִלְבִּינוּ עַד יוֹם־טוֹב שְׁנִי. עין משנה ברורה מה
שכתבנו בשם האחרונים, דאם השהו אותו, שאין לקברו על־ידי ישראל,
והוא בהשוכת מנחם צורנה סימן טז, והביאו גם כאלה רבה, ומסים על
זה באלה רבה: ואם אין עממים, צריך עיין אם יש לקברו על־ידי ישראל.
ולצדית דעמי נראה פשוט בזה, דבדאי אין משהין אותו עד אחר יום־טוב
וקברין אותו על־ידי ישראל, כדי מה פשע הפת שהשהו אותו. אלא דגם
עקר דינו המנחם צורנה גס"ב אינו נראה, דהא לכמה רבנות קמא לן
כמר זוטרא ביום־טוב ראשון, שאף רב אשי מודה לה, ואס"ב לדידהו מן

פרוש, לקברו, (ט) אָבֵל לְטַלְטְלוֹ מִן הַמַּטָּה לְאַרְצָה, כמו שנוהגין חכ"ך לאחר מיתה, לא שרי רק על־ידי כפר וחינוק, וכמו בשבת,
דטלטול זה אינו צורך קבורה: (יא) וּלְשׂוּמוֹ בַּקֶּבֶר. אָבֵל לְכַסּוֹתוֹ אַחֲרֶיךָ בַּקֶּבֶר. (י) לא שרי לכלי עלמא רק על־ידי עממים, דמלוי
גמא הוי כבודו: (יב) מִתָּר עַל־יְדֵי יִשְׂרָאֵל. ומכל מקום ללוות (י"א) חרץ לתחום אסור אף דתחומין גס"ב אין אלא מרובנו,
כדלקמן בסעיף ו, ושם יתבאר. ודע, דאף שהמחבר העתיק לסעיף זה בלא פלגא, יש פה ראשונים שחולקים בזה ואומרים דלא
התיירו חכמים לישראל בזה פשוט דבר, פינן דסוף־סוף צריכין אנו לעפוש לעקר עסק הקבורה, יעשה גם שארי דברים, (י"ג) וְכֵן הוּא
דעת רב"ז בתשובה, וכן נוטה גס"ב דעת הגר"א בבאור; ומכל מקום מי שרוצה לנהג פדעת השלחן־ערוך בודאי אין למחות פינן,
כי יש פה פוסקים העומדים בשיטה זו: (יג) עַל־יְדֵי קֶשׁ וְכוּ'. כלומר, לטהרו על־גֹּב עוֹר אוֹ נֶסֶר וְלֹא עַל־גֹּבֵי בְּגָדִים, ובמה
יתחזו? בקש, והוא הדין בידו, אָבֵל לֹא בְּסְדִינֵי: (יד) שְׁלֵא יְבֹא לִיְדֵי סְחִיטָה. אף־על־גֹּב (י"א) דמשעה ששורה אותו במים יש בו
משום פבוס, וכדלעיל בסימן שב, ולא הוי לה לנקט חשש דסחיטה שאחר־כך? יש לומר, דמסתמא רוחצין המת בסדינים נקיים
ולבנים, ולהרבה פוסקים לא אמרין בזה שרתו זהו כבוט, וכדלעיל בסימן שב סעיף ט, אָבֵל מִשׁוּם סְחִיטָה יֵשׁ כָּאן, (יז) ובפרט
דלאחר הרחיצה מלכלך הסדין מוצת המת וכהאי גוונא ויבוא לכתו אותו, והוא כבוט גמור: ב (טו) אָסוּר לְהִלְבִּינוּ. דמוטב
(טו) שיקברוהו עכו"ם ביום ראשון, והוא שבות שאין בו מעשה, משיקברוהו ישראלים ויעברו אשבות בדינים: (טז) כְּדֵי שִׁתְּעַסְקוּ בּוֹ

שער הציון

(ה) ה"א"ש במועד־קטן דף ח וכן התוספות שם מורים לזה בשיחה צריך לפנותו, וכן הסכים באלה רבה, ושלל בעלת־שבת שצעה פלגמא בזה: (ו) אחרונים,
משפיעת תוספות מועד־קטן ח' עמוד ב: (ז) דאי לאו הכי בודאי שרי לעשות, וכמו שכתבו הפוסקים בהיה דביצה דף ו דמתירין לפינו גלימא אף־על־גֹּב
דאפשר בלא מיגז, ואם אפשר לתקן המוכנים מבקר למעוטי במלאכה עדיף, וקצין ה"ה דתמן במועד־קטן פרק קמא אין חופרין את הקברים אָבֵל סחבין,
וכדמקדש שם בגמרא, שאם היה ארץ מקצרו: (ח) ר"א"ש וטור ומאירי, עין שם שהצריך כפרתי דברים: (ט) בית־יוסף בשם כל"ב: (י) ט"ז ומגן־אברהם סעיף
קפ"י ואלה רבה, וכן מסיק בפארי לאסור, דלא כמדר שרצה להחיר זה פמת. ועין בספר שלחן־שלמה שכתב דהוא הדין שאסור הפסמי שמכסין בקרשים
משום אהל"י, והוא הדין לתקן מה שקורין נאפעלא"ך (י"א) אסור, דהיי מלאכה דאורייתא [נחמ"א אר"ם]: (י"ב) עלת־שקת סעיף־קטן ה: (י"ג) עין שם ביד"ב שהביא
הרבה פוסקים שאוסרין, ומצאתי גם לרשב"ץ בתשובה סימן יט חלק ג שנתחיק בתקף לאסור, ומבאר שם שגם הריב"ש היה מהאוסרין אלא שלא שמעו לו,
ועין פשערי תשובה מה שהביא מרבי"י: (י"ד) מגן־אברהם ויחסי פסא דבריו פמחצית־השלחן ללשב קשית העלת־שבת: (י"ה) פתחנו זה ללשב מה שאגמם
במחצית־השלחן, עין שם: (ט"ז) באירי בטעם הפחמירין שחולקין על ההאב"ה, עין שם, וכן פתב בשיטה קבצת פשוט דהוא כמבון מלאכתו פמועד, וכן הוא
בהשוכת מנחם צורנה סימן טז, וכן הוא פת רב הפוסקים, משום זה פמר זוטרא לא קאי אלא איים־טוב שני ומשום דהוא שבות שיש בו פעשה, ואף דאין
קמא לן כרב אשי. הנינו במת ברביום אָבֵל לא להשהותו על יום זה, וכן הוא בתמידים סימן קכ, עין שם. ועין בעלת־שבת שהקשה על המחבר, דהא
לכבוד המת מותר להלחין, וכמבאר בירוד־דעה סימן שנו, ובדאי כבוד גדול הוא למת שיתעסקו בו ישראל, וישאר בקשיא ונבאלה רבה סעיף־קטן יג כתב בזה
לא מקרי כבודו של מת, והביא ראה מרדכי, עין שם. והקאמם קשיתו הוא רק לפי לשון האחרונים שפגנו העתיק בית־יוסף דינו, דמשמע קצת שם
דמשום אסור לנית המת קצתי גלה, וכן נראה שפרש הגר"א בבאוריו. אכן לפי מה שמבאר באירי טעם הפחמירין דמשום לקא דשבות קאסרי לה, אין כאן
קשיא. ובספר מור וקציעה מצאתי שפרש גס"בן משום אסור לינו, ולירידה גם המתבר מודה היכי דאיכא פבור למת דמלניים, ועין באור הלכה שנתעסקתי
דכרי, וכן מצאתי לשי"ת־כנסת־הגדולה שכתב גם הוא דאם מלינו לכבודו שרי, והויכח בן מלשון המתבר בירוד־דעה סימן שטא, עין שם, וצריך עיין:

הלכות יום טוב סימן תקכו

ביאורים ומוספים

שיטתה אם ישאר על גבי המיטה, כתב לעיל (סי' שיא ס"ק כב) שאין לשמוט אותו מעל גבי הכרים, גם לא על ידי הנחת כנר או תיסק על גביו (וראה מה שכתבנו שם). וכן מבואר בחכמת אדם (כלל קצא ס"כ), שבשנפטר אדם סמוך לצאת השבת, אסור לטלטלו ולהזיז בו אבר עד שתצא השבת, מפני שאין בזה חשש סירחון.

[משנ"ב ס"ק יא]

דמילוי גמא הוי קבוצה¹⁰.

10 אמנם לעיל (הקדמה לסי' שלו) כתב, שרק הממלא גומא הנמצאת בבית נחשב כבונה, מפני שמחוק את הבנין על ידי זה, אך הממלא גומא הנמצאת בשדה ובשאר מקום הראוי לזריעה, אינו נחשב כבונה אלא כחורש. אכן, לענין מילוי גומת הקבר, כתב המג"א (כאן ס"ק י) שגם בשרה שאינו חרוש [שאין חיבים על מילוי גומא שבו] אסור למלא את הקבר, מפני שבמעשה זה הריחו מתקן שלא יהיה המת מגולה, ודומה הדבר למילוי גומא בבית.

[שעה"צ ס"ק י]

שאסור תפסי שפכסין פקדשים משום אהל¹¹.

11 ובביאור דבריו כתב בשו"ת שבת הלוי (חיי סי' רכא אות ב), שאיסור עשיית אהל שבכיסוי הארון הוא מן התורה, כיון שמכסה אותו לעולם, ואף על פי שהכיסוי לא נעשה לצורך האויר שתחתיו, מ"מ נחשב הדבר כעשיית אהל, מפני שמגין הוא על המת שלא יפול עליו עפר, ולפיכך אין לבסותו ביום טוב אלא על ידי נברי. והוסיף, שאם מכסה הארון מחובר לארון בצירים, מותר לישראל לבסותו, ואין בכך איסור עשיית אהל.

[שעה"צ שם]

והוא הדין למקן מה שקורין גאפלא¹² אסור.

12 היינו מקל עץ, ובטעם מנהג זה כתב בשו"ת חתם סופר (יריד סי' שכז), שמניחים אותם ביד המת לרמו שבשעת תחיית המתים ישען מת זה על עצים אלו [וכתב, שאף על פי שטעם זה קלוש, מ"מ אין לזלזל במנהג ולבטלו]. והחכמת אדם (מצבת משה הנהגת החברא קדישא סי' ט) כתב, שלא מצא מקור למנהג זה בקדמונים, ומ"מ הרוצים לנהוג כן, לא יכפפו את אצבעות המת אלא יניחו את המקל בעידו, מפני שסכנה היא לקבור את המת כשידו כפופה, ויש להקפיד שתהיה פשוטה.

[שעה"צ ס"ק יב]

ושענין תשובה מה שהביא פרד"י¹³.

13 שכתב (ח"א סי' תקו), שאופן הטהרה יהיה על ידי שישפוך ישראל מים על גבי המת, והנכרי ירחצנו, ולאחר מכן ישפוך עליו הישראל מים שנית, כדי שסוף טהרתו תהיה על ידי ישראל.

[משנ"ב ס"ק יג]

כלומר, לטהרו על-גב ערד¹⁴.

14 ואף על פי שיש איסור כיבוס בעור, כתב בביה"ל לעיל (סי' שב סי' ד"ה אסור) שמוכח מדברי הרמ"א כאן שאין איסור שחיטה בעור מדאורייתא.

[משנ"ב ס"ק יו]

והוא הדין דאסור לשתף בעצמו בגד-פשתן¹⁵.

4) שבגדי התכריכים נעשים מפתן, כמבואר ברמב"ם (פ"ד מהל' אבל ה"א), וכתב הפתחי תשובה (יריד סי' שגב ס"ק ב) בשם ילקוט ראובני, שיש בלבישת פשתן [לברו, בלא מין אחר] סוד גדול, וגורם בכך שכל קטיגור נהפך לסניגור.

[משנ"ב שם]

או מה שפשתין לתתיכות קטנות כדי לתפרם אחר-כך יחד פרוץ שעושים בקנה, דל זה הוא בקלל קטחף¹⁶.

5) וגם באופן שאינו נחשב מותר, כגון שמחתך לא לפי מידה או כשאינו מקפיד על מקום החיתוך, מ"מ מבואר לעיל (סי' שמ ס"ק מג) שאם קורע על מנת לתפור הרי זה חייב משום קורע.

[משנ"ב שם]

שאין זה פבור לפת לטלטל עצמותיו ולפנותו¹⁷.

6) והטעם שאין מפנים מת מקברו, כתבו הבי"י (יריד סי' שסג) בשם הכל בו, וכן הט"ז שם (ס"ק א) והש"ך שם (ס"ק א), שהוא מפני שהמת מתיירא שקוראים לו לבא לדין.

ואם על ידי פתיחת הקבר רואים את המת בניחולו, כתב בשו"ת חכם צבי (סי' מז וסי' נ) שיש לאסור לפותחו גם משום שגורמים בכך לניחול המת.

[משנ"ב ס"ק טז]

דמותר שהתרה הקערה לצרף אכל-נפש התרה נפי שלא לצרף¹⁸.

7) ולענין הדלקת נר ליר הנפטר לכבודו, כתב הגשר החיים (ח"א פי"ז אות א ס"ק ב) שנראה שמותר לישראל להדליקו ביום טוב מנר אחר, כשם שהותר להחמם מים עבור טהרתו, והעיר הגר"ש אויערבך (שש"כ פס"ד הע' כו) שאין לדמותם זה לזה, מפני שחימום המים הוא דבר הנצרך לטהרת המת, אך הדלקת נר אינה צורך המת, ואין בה אלא ענין רוחני של כבוד המת, וראה ביה"ל לעיל (סי' תקיד סי' ד"ה נר).

[משנ"ב שם]

דזילא בה מלמא דלתעסקי עכו"ם בקטרתו וקהאי קונא, שרי משום פבור המטה¹⁹.

8) ולגבי טהרת אדם הפורש מרכי הציבור וכגון האוכל חמץ בפסח ביום טוב, כתב בשו"ת תשורת שי (ח"א סי' תקנו) שאף בימות החול לא צריך לעשות לו טהרה על ידי ישראל, וכל שכן שביום טוב ראשון ושני לא יעשו לו ישראל טהרה. והוסיף, שבמנו כן אין למלוים אותו ביום טוב שני לצאת מחוץ לתחום בשעת הלוייתו, מפני שאין לחלל יום טוב עבורו, שהרי לא התירו חכמים לחלל יום טוב אלא משום כבודו של מת, ומת זה אין להשיגו בכבודו.

[משנ"ב ס"ק יז]

וקמו בשבת, דלטלטול זה אינו צריך קבוצה²⁰.

9) ואם אין צורך להוריד את המת מהמיטה, וכגון שאין חשש

